управлінні якістю на стадії книгорозповсюдження, оскільки, на нашу думку, воно стосується, з одного боку, книги як товару, з іншого — сервісних характеристик її реалізації. І якщо розглядати книгу як товар, що потребує успішної промоції, то, безумовно, важливим є дотримання стандартів, які забезпечують ідентифікацію видання, про що йшлося вище. Чітке виконання вимог стандартів щодо наведення всієї необхідної ідентифікаційної інформації дасть змогу уникнути суперечностей, котрі виникають між видавцями та книгорозповсюджувачами у таких питаннях, як вихідні дані, технічні характеристики (зокрема, інформація про наклад), анотація. Питання ж сервісних характеристик книгорозповсюдження належить до галузі торгівлі, у стандартах якої не враховуються особливості книжкової продукції.

Розглянувши аспекти застосування стандартів в управлінні якістю, доходимо *висновку*, що це проблема комплексного характеру, яка потребує вироблення спільної стратегії усіх галузей книжкової справи. *Перспективу* подальших досліджень становить докладний аналіз потреб у стандартизації для управління якістю на кожному етапі життєвого циклу книги.

Список використаної літератури

1. *Булах Т.* Система критеріїв оцінювання якості книжкової продукції / Т. Булах // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 8. — С. 3—7.
2. *Буряк С.* Книговидавнича діяльність в Україні за підсумками 2016 року / С. Буряк, Н. Музиченко // Вісник Книжкової палати. — 2017. — № 3. — С. 24—32.
3. *Гавенко С. Ф.* Стандарти у видавничо-поліграфічній галузі : навч. посіб. / С. Ф. Гавенко, О. В. Мельник. — Львів : УАД, 2006. — 134 с.
4. *Гавенко С. Ф.* Товарознавчий аспект керування якістю книжкової продукції / С. Ф. Гавенко // Поліграфія і видавнича справа. — 2006. — № 2. — С. 14—19.
5. *Глотова Г.* Товарна політика у сфері видавничо-книготорговельного бізнесу / Г. Глотова // Вісник Книжкової палати. — 2004. — № 9. — С. 15—19.
6. *Системи* управління якістю. Основні положення та словник : ДСТУ ISO 9000-2001. — Київ : Держстандарт України, 2001. — 27 с.
7. *Есенькин Б. С.* Предпринимательство в книжном деле : учеб. пособие / Б. С. Есенькин, А. Ф. Коган. — Москва : МГУП, 2003. — 284 с.
8. *Зубко Н.* До визначення поняття "якість книги" : начерк / Н. Зубко, А. Судин. — Режим доступу: http://knyhobachennia.com/?category=2&article=288. — Назва з екрана.
9. *Петрова Н.* Окремі аспекти наукових досліджень Книжкової палати України / Н. Петрова // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 5. — С. 3—9.
10. *Плиса Г.* Ефективність застосування стандартів у видавничій діяльності — запорука якості видання / Г. Плиса // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 7. — С. 9—15.
11. *Тимошик М.* Українські видавничі стандарти: до питання про концепцію розробки і впровадження у практику вітчизняного книговидання // Наук. зап. ін-ту журналістики. — 2001. — Т. 3. — С. 41—49.
12. *Ткаченко Т. П.* Засади формування системи якості бібліотеки / Т. П. Ткаченко // Вісн. Харків. держ. акад. культури. — 2012. — Вип. 37. — С. 120—128.

Рассмотрены действующие стандарты в области книжного дела в качестве нормативной базы менеджмента качества. Отмечено, что это проблема комплексного характера, требующая выработки общей стратегии всех отраслей книжного дела.

The current standards in the field of book business are considered as a normative basis for quality management. It is noted that this is a complex problem requiring the development of a common strategy for all branches of book business.

Надійшла до редакції 3 травня 2018 року

УДК 655.4(477):07

Лариса Мильченко,
старший науковий співробітник
відділу моніторингу засобів масової інформації
Книжкової палати України

Висвітлення в національних і зарубіжних ЗМІ стану та перспектив книговидання в Україні

Висвітлено проблеми національного книговидання, заходи уряду України, спрямовані на його підтримку й стимулювання, популяризацію книг і читання.

Ключові слова: *українське книговидання, статистичні дані, заборонена видавнича продукція, популяризація книг.*

В українських і зарубіжних засобах масової інформації регулярно виходять інформаційні та аналітичні матеріали, присвячені проблемам розвитку книговидання в Україні, в яких експерти надають оцінку стану та перспектив видавничого бізнесу як чинника формування гуманітарного простору держави.

За результатами моніторингу друкованих та електронних національних і зарубіжних інформа-

© Мильченко Л., 2018

ційних джерел, який проводять фахівці Книжкової палати України, виявлено понад 300 матеріалів означеної тематики, що активно поширюються в інформаційному просторі нашої країни.

За змістом та спрямованістю публікації вітчизняних та зарубіжних ЗМІ стосуються державної підтримки книговидання в Україні, містять результати аналізу видавничої галузі, друкованої продукції, загальні висновки та оцінки тенденцій розвитку національного книжкового ринку, а також інформацію про різноманітні заходи (конкурси, міжнародні фестивалі тощо), котрі популяризують книгу й читання.

З огляду на сучасні світові тенденції окремі науковці, які досліджують певні аспекти книговидання, розглядають впливову роль "м'якої сили" книги у мережецентричних війнах сьогодення (О. Сенченко). Зокрема, авторка наголошує, що зміни, котрі розпочалися в нашій країні, торкнулися майже всіх сфер суспільного життя та бізнесу й вітчизняний книжковий ринок не став винятком. Тим більше, що пильна увага світової спільноти, прикута до нашої держави після подій 2014 року, не слабшає й нині, адже Україна проголосила пріоритетом європейські цінності та обрала новий шлях, захищаючи власний вибір.

Сьогодні основною проблемою вітчизняні видавці визнають "пріоритет російських книг", які становлять значну частку українського книжкового ринку. Для того, щоб захистити вітчизняне книгодрукування, Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики Верховної Ради України підтримав законопроекти, які допоможуть протистояти "піратським" завезенням книжок із Російської Федерації (РФ).

На думку експертів, введення реєстраційної марки, впровадження положень законодавчих актів "сприятиме забороні ввезення видавничої продукції антиукраїнського змісту на територію України з території держави-агресора та/або тимчасово окупованої території України".

Державний комітет телебачення і радіомовлення України (Держкомтелерадіо) оприлюднив перелік російських видань, ввезення яких на територію нашої країни заборонено. Список, опублікований на сайті відомства, був доповнений переліком видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терактів, посягання на права та свободи людини.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 262 "Деякі питання видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України" у разі виявлення ознак невідповідності книг критеріям оцінювання видавничої продукції, дозволеної до розповсюдження на території нашої країни, документи передаються на розгляд експертної ради Держкомтелерадіо з питань аналізу та оцінки видавничої продукції.

Сьогодні цей список нараховує 165 видань, з-поміж них і книга "Заявка на самоубийство. Зачем Украине НАТО?" (колектив авторів: П. Толочко, С. Гриневецький, П. Симоненко, Д. Табачник, Г. Крючков), що вийшла у видавництві "Фоліо" у Харкові 2009 року.

Окрім того, Держкомтелерадіо додав до переліку видавничої продукції, забороненої до ввезення в Україну з території РФ, чотири книги, підготовлені до друку в Росії, а випущені у видавництві ТОВ "Форс Україна", зокрема "Дочь Ленина. Взгляд на историю…", "Записки реаниматолога", "Две жены для Святослава", "Большая книга мудрости победителей", а також видання "По ту сторону вдохновения", "Патриот", "Советский самогон по ГОСТу, коньяк, вино, наливки и настойки".

До розширеного переліку потрапили й книжки екс-прем'єра М. Азарова, ідеолога "євразійства" О. Дугіна й ватажків самопроголошеної "ДНР" П. Губарєва та З. Прілєпіна.

Водночас від початку дії дозвільної процедури (з травня 2017 року) Держкомтелерадіо надав дозвіл на ввезення майже 9 тис. російських книг.

Президент П. Порошенко закликав Кабінет Міністрів України знайти економічні важелі для стимулювання національного книговидання для якісного та кількісного прориву у книжковій галузі. Уряд має захистити письменників і дистриб'юторів від піратства й порушень права інтелектуальної власності, насамперед в Інтернеті.

Президент також відзначив позитивні зрушення в українському книговидавництві й наголосив, що політичне рішення обмежити імпорт книжок із РФ та боротьба з контрабандою створили нові можливості для розвитку галузі.

На думку експертів, вперше за багато років у книговидавничій сфері відчутне пожвавлення, зокрема в книгарнях зростає кількість літератури українською мовою. Представники вітчизняних видавництв зауважують, що обмеження на ввезення російських книг позитивно вплинуло на стан книговидання: "...друкарні заповнені замовленнями на друк українських книг, видавці скуповують авторські права".

Цю динаміку підтверджує і Франкфуртський книжковий ярмарок-2017, на якому було придбано багато авторських прав на переклад українською мовою. Водночас є певні складнощі стосовно перекладу творів наших письменників іншими мовами. На думку фахівців, "це пов'язано з низькою популяризацією українських авторів за кордоном". Коментуючи цей факт, директор Книжкової палати України М. Сенченко зазначив, що "у 2017 році було придбано авторські права на 12 книг, а у 2018 році — тільки на 7".

Про зміцнення позицій вітчизняного книжкового ринку свідчить і статистика Книжкової палати України. Зокрема, за перше півріччя (станом на 1.07) 2018 року українською мовою видано 5245 книг і брошур, а російською — 1160, тоді як за цей період 2017 року українською — 5556, російською — 1552 і, відповідно, 2016-го українською — 5551, російською — 1703.

Отже, упродовж останніх років наклади літератури російською мовою скоротилися на 54%, назв книг вийшло на 48% менше. Водночас наклади україномовних видань зросли на 7,7%, хоча назв книг

вийшло на 8,8% менше. За офіційними даними, збільшилася кількість перекладних видань і ця тенденція зберігається.

Лідером із випуску книг є Київ, друге місце посідає Харківська область, третє — Львівська. Зріс випуск книг із соціальних наук, освітньої тематики, художньої літератури. Зокрема, експерти зазначають, що дедалі більшої популярності набувають видання відомих і молодих авторів, документальна проза й література, мають попит і переклади книг із психології та саморозвитку.

Водночас процес відродження вітчизняного книговидавництва супроводжують певні проблеми й основною експерти вважають реалізацію надрукованої продукції: "На складах накопичено багато україномовної літератури, яку важко збувати через 100—120% націнку магазинів, такі дорогі книги важко продавати".

Для виходу з цього складного становища Міністерство культури України ініціювало Програму поповнення фондів публічних бібліотек україномовними книжками. У 2017 році відомство отримало з Держбюджету майже 49 млн гривень на її виконання, зокрема було відібрано 138 назв книжок 44 видавництв — понад 500 тисяч примірників сучасних україномовних видань для публічних бібліотек з урахуванням їхніх замовлень і потреб.

Фахівці також зауважують про недостатню кількість на ринку книг із прикладних наук. Заборона на ввезення російських видань і неготовність українських виробників заповнити цей сегмент зумовили певний дисбаланс, адже в нашій країні таку літературу поки що не видають. Водночас вітчизняні видавництва придбали права на переклад творів різних жанрів зарубіжних авторів, але нині бракує перекладачів українською мовою.

Зростанню попиту на вітчизняну книгу та її популяризації значно сприяють книжкові виставки-форуми. На думку президента Української асоціації видавців і книгорозповсюджувачів О. Афоніна, "в Україні є три найважливіші книжкових події: Книжковий Арсенал, Форум видавців у Львові та Всеукраїнська виставка-форум "Українська книга на Одещині". Такі заходи змінюють організацію простору й режим роботи, ініціюють нові проекти, зближують видавців зі споживачами, а найголовніше — репрезентують книгу й читання як найважливіший чинник інтелектуального зростання нації.

Зокрема, Форум видавців-2017 засвідчив, що закон про обмеження на вітчизняному ринку продукції антиукраїнського змісту сприяв зміцненню позицій національних виробників. Однак малотиражні нішеві видання наукової, профільної, навчальної літератури, як зазначалося, сьогодні складно знайти серед продукції видавництв.

В українських ЗМІ регулярно публікуються матеріали щодо діяльності Форуму видавців, в межах якого відбуваються книжковий ярмарок, Львівський міжнародний літературний фестиваль, конкурс дитячого читання "Книгоманія" та багато інших подій. ЗМІ уміщують програми заходів, огляди подій, інтерв'ю з учасниками та відвідувачами, результати конкурсу "Найкраща книга Форуму". Приміром, торік у ньому взяли участь 88 видавництв. Конкурс також мав оновлену концепцію — переможців у 15 номінаціях обирали три регіональних журі: київське, харківське і львівське (по 8 осіб із кожного міста).

До слова, на Форумі було представлено продукцію нового видавництва "Легенда", яке спеціалізується на випуску сучасної української літератури. Його заснування стало дебютом літературного сезону 2017 року.

Чимало матеріалів присвячено й Міжнародному фестивалю "Книжковий Арсенал" — одній з найголовніших інтелектуальних подій країни, що об'єднує літературу й мистецтво, книгу й читача. Зокрема, цьогоріч майже 200 українських письменників і 100 гостей із 31 країни світу взяли участь у заході. Понад 150 видавництв і нішевих проектів представили найкращі новинки, а дизайнери, ілюстратори, художники — виставкові проекти.

За підтримки Міністерства культури України щороку відбувається Всеукраїнська виставка-форум "Українська книга на Одещині". На цьогорічній, XIX, виставці, власну продукцію представили понад 70 українських видавництв: наукові, навчальні, історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі видання, книги патріотичної тематики, для дітей, лінгвістичну, класичну й сучасну художню українську літературу та книги іншими мовами світу. Фахівці зауважують, що "одеська виставка є системною та глибокою за своїм змістом", "у нинішній час цифрових технологій це місце, де можна на власні очі побачити книгу і взяти її в руки, місце, що надає людям натхнення і дарує відчуття просвітницьких світоглядів".

Книжковий ринок України прагне розвиватися, шукаючи нові форми взаємодії зі споживачем. Щоб збільшити попит на вітчизняну книгу, видавці вдаються до експериментів з оформленням, приміром, останнім часом набувають популярності мультимедійні, інтерактивні видання, книжки з наліпками. Це доволі перспективний формат, особливо для українських ілюстраторів.

Зростає також і число книг, які неоднозначно сприймаються читачами, викликають агресивну реакцію радикально налаштованих кіл. Закордонні ринки навчилися протистояти таким "небезпечним" виданням (які, втім, не порушують законодавство), наприклад ЛГБТ-література, а для України це поки що новий досвід.

Велику увагу ЗМІ приділяють проблемам східного регіону нашої держави. У відповідь на численні ідеологічні російські подразники влада робить певні кроки для популяризації української мови та літератури на окупованих територіях на Сході держави та у Криму.

Зокрема, в Україні стартував проект "Книжка на Схід". Його метою є оновлення бібліотечних фондів і проведення культурної роботи з жителями регіону (будинки культури, бібліотеки, школи та ВНЗ, інтернати, дитячі табори, мистецькі майданчики). У рамках

ініціативи відбуваються тренінги, майстер-класи, дарування книжок та інші заходи. До участі в проекті долучилися майже 50 українських митців та громадських діячів.

Враховуючи ситуацію на Сході України, має попит література військової тематики. Сьогодні загальна чисельність таких книг перевищує 150 (з-поміж них й електронні видання: повноцінні книги з версткою, готові до друку, а також ті, що вийшли обмеженим тиражем та існують лише в електронному варіанті); до кола авторів входять письменники, журналісти, військові, волонтери й переселенці.

Протистояння з РФ у книжковій сфері поступово зменшується, українські видавці виходять на міжнародній рівень, займаючи власний сегмент ринку на Заході й наповнюючи закордонний книжковий простір новим змістом.

Курс на євроінтеграцію та європейський вимір сприяв розширенню й активізації різноманітних книжкових заходів, зокрема й міжнародного значення. Впродовж останніх років відбулися численні фестивалі, книжкові ярмарки, конкурси і виставки, що мали на меті популяризацію української книги та читання. Цю тематику активно висвітлюють ЗМІ, а отже наведемо стислий огляд основних подій останніх років.

Зокрема, 2017 року в Луцьку вперше відбувся Міжнародний поетичний фестиваль Meridian Lutsk, що проводився у 14 різних місцях і був представлений 30 учасниками з 8 країн. Окрім офіційної програми, пройшов книжковий ярмарок, на якому власну продукцію репрезентували відомі українські видавництва.

Міжнародний поетичний онлайн-фестиваль "Не здесь" став яскравим зразком сучасного формату заходів. Автори представляють власні поетичні напрацювання у формі відео- чи аудіофайлів на сайті фестивалю — це вірші російською, українською, білоруською, польською, сербською, хорватською, македонською, словенською мовами. Торік фестиваль об'єднав 50 поетів з усього світу.

Аналогічний формат має фестиваль відеопоезії CYCLOP, заснований Літературним порталом Litcentr (ULC) 2011 року для підтримки та популяризації відеопоезії як нового жанру й напряму кіномистецтва. У VI фестивалі, що відбувся 2017 року, змагалися представники 27 країн світу.

На Франкфуртському книжковому ярмарку-2017 було репрезентовано 17 вітчизняних видавництв. У програмі Національного стенда взяли участь відомі українські автори, також відбувалися зустрічі та дискусії з нашими письменниками.

У відділі стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського восени 2017 року пройшла книжкова виставка, присвячена 500-річчю протестантизму в Європі. В експозиції представлено низку прижиттєвих видань Мартіна Лютера, його соратників та опонентів, що відображають утвердження Реформації в Німеччині, завдяки чому стало можливим загальноєвропейське поширення нових ідей.

Черкаський книжковий фестиваль "Маестро" 2018 року вдруге зібрав представників провідних українських видавництв, письменників, копірайтерів та громадських діячів, ставши популярним місцем проведення презентацій книжкових новинок і цікавих заходів. Родзинкою фестивалю є мистецькі перформанси (виступи). Організатори намагалися розкрити багатогранний творчий потенціал письменників, запропонувавши власне бачення літератури та читання. У фестивалі поєднано літературу, перформанси, книжковий ярмарок та майстер-класи на цікавих і нестандартних майданчиках.

На V Всеукраїнському поетичному конкурсі "Гайвороння" (2018) за перемогу змагалися 563 учасники, з яких 15 осіб стали фіналістами, а 5 — переможцями.

Премію "Глиняний кіт", яку присуджують за підсумками року українським письменникам і перекладачам за визначні досягнення у літературній сфері, 2018-го отримали 20 авторів найпомітніших книжкових видань.

Цьогорічний 25-й ювілейний літературний конкурс від видавництва "Смолоскип" також оголосив імена лауреатів. З 191 рукопису, які надійшли на конкурс, 30 отримали різні премії у трьох номінаціях: 17 поетичних, 12 прозових і 1 премія у номінації "Твори для дітей". Чотири лауреати здобули право на друк книжок у видавництві "Смолоскип".

Фахівці та журналісти зауважують, що оскільки нині в Україні відбувається процес відродження національної культури, актуальною проблемою залишається залучення дітей і підлітків до читання творів світової та української класики, сучасних авторів, адже незаперечною є роль книги у пробудженні національної самосвідомості молоді, посиленні інтересу до рідної культури, поглибленні знань про свій народ, його традиції, звичаї, обряди.

Зокрема, Міжнародна рада з дитячої та юнацької книги (The International Board on Books for Young People — IBBY) опублікувала "Список пошани" — Honour List 2018. До переліку видатних письменників, художників та перекладачів у галузі дитячої літератури потрапили три українські автори. До важливих критеріїв відбору видань належать такі: книга має якнайкраще репрезентувати національну культуру та відповідати вимогам до публікації в інших країнах. Колекції цих видань зберігаються у Міжнародній молодіжній бібліотеці в Мюнхені (Німеччина), Швейцарському інституті дитячих та юнацьких медіа в Цюріху, дослідницькій колекції у Братиславі (Словаччина), у токійській секції IBBY (Японія) та у бібліотеці Північно-Західного університету в Еванстоні (штат Іллінойс, США).

Цьогоріч на конкурсі найпрестижнішої міжнародної нагороди у галузі дитячої літератури BolognaRagazzi Award, найкращими було визнано дві дитячі українські книжки "Голосно, тихо, пошепки" А. Лесіва та "Я так бачу" Р. Романишина. Права на їх видання придбали видавництва Франції, Японії, Британії, Аргентини, Південної Кореї, Словенії. Експерти зазначають, що українські автори-переможці "зараз є найбільш креативними дитячими авторами-ілюстра-

торами-дизайнерами, вони задають тон і тренд для світового книжкового ринку дитячої ілюстрованої літератури".

Останнім часом в країні активно розвивається літературна перекладацька діяльність. Поступово вирішується проблема з перекладами української літератури іноземними мовами. Найактуальнішим питанням фахівці визнають нестачу в Україні інституцій, які б сприяли поширенню нашої культури за межами країни, завдяки чому твори вітчизняних письменників були б доступними для англомовного світу.

Так, 2017 року у Хмельницькому відбувся І літературно-перекладацький фестиваль Translatorium — єдиний в Україні проект, присвячений художньому перекладу. У заході взяли участь провідні вітчизняні перекладачі, літератори, видавці, поети та музиканти. У програмі фестивалю — лекції про художній переклад у літературі та кіно, поетичний переклад, зустрічі з книговидавцями, поетичні читання та музичні вечірки.

Також 2017-го в Києві було організовано зустріч-бесіду перекладачів із представниками Українського інституту книги (УІК), однією з провідних тем якої стало обговорення практичної реалізації міжнародної перекладацької програми, яка передбачала створення сайта, що міститиме інформацію про гранти та стипендії для перекладачів, бази українських перекладачів з іноземних мов та іноземних перекладачів з української мови, а також випуск каталогу вітчизняних книжкових новинок New books from Ukraine 2017 для іноземних видавництв, культурних інституцій, книжкових ярмарків.

Чимало матеріалів присвячено популяризації нашої країни та її культури закордоном. Зокрема, у США видано англомовну антологію сучасної української літератури "Біла крейда днів", до якої увійшли твори 15 авторів різних жанрів. Її назвою став рядок із вірша І. Малковича "Вечірня (гусяча) буколіка". Упорядження антології тривало протягом 10 років на кошти американського гранту. "Українська — одна з найбільш живих і рухливих літератур у світі. Водночас вона є однієї з найменш відомих англомовному читачу..." — зауважив про збірку американський поет і критик Л. Шварц.

Видавництво "Основи" видало довідник Awesome Ukraine ("Дивовижна Україна") з оригінальною інформацією про Україну англійською мовою. Книга має розділи, присвячені культурі, історії, природі, місцям, їжі, спорту та індустрії нашої країни й покликана якнайповніше представити її іноземним читачам.

Довідник доповнює серія книжок, які у цікавій та сучасній формі розповідають про різні міста України, серед них: Awesome Lviv, Awesome Odesa та Awesome Kyiv. Крім того, 100 найцікавіших місць об'єднано в одній карті, щоб усі охочі могли здійснювати мандрівки самостійно.

Редакція американського літературного журналу Apofenie підготувала спецвипуск, присвячений сучасній українській літературі. Для виходу номера кошти збирали на краудфандинговій (добровільні пожертви) платформі. Темою є сучасна українська література в перекладі, видання містить оповідання, вірші та есе.

Для активізації перекладацької діяльності в Україні Громадська організація "Український Літературний Центр" започаткувала Ukrainian Book Translators Base — базу перекладачів, що здійснюють переклад з української та на українську мову. Платформа створена для самопрезентації, що надає можливість зібрати інформацію про численних фахівців в одному каталозі, спростити їх пошук, фокусуючись, приміром, на майстрах книжкового перекладу.

Національні ЗМІ зазначають, що українська перекладачка Н. Іваничук за плідну діяльність і значний внесок у розвиток норвезько-українських культурних відносин отримала найвищу державну відзнаку Норвегії — Королівський Норвезький орден Заслуг. У багаторічному доробку нашої співвітчизниці — 45 книжок, перекладених з норвезької на українську.

Влада робить важливі кроки для заохочення творчої молоді. Вважаючи це важливим напрямом, Президент П. Порошенко затвердив Положення про порядок призначення стипендій для молодих письменників і митців у сфері музичного, театрального, образотворчого, хореографічного, естрадно-циркового мистецтва та кіномистецтва (Указ 13/2018). Передбачено 250 стипендій на рік, на отримання яких претендуватимуть громадяни України віком від 14 до 35 років. Цього року комісія ухвалила рішення призначити стипендії 78 кандидатам.

Міністерство культури України затвердило нове положення про премію імені Шолом-Алейхема. Розмір винагороди становитиме 20 тисяч гривень і вручатимуть її за найкращі літературні чи мистецькі твори, що сприяють піднесенню іміджу України за кордоном і популяризують духовно-культурні надбання українського та єврейського народів.

Увагу ЗМІ також прикуто й до коворкінгу, що нині стрімко набирає популярності. Це об'єднання людей, створені для спілкування й творчої взаємодії, в межах яких учасники обмінюються ідеями та допомагають один одному, залишаючись при цьому незалежними й вільними.

Зокрема, у Києві на базі коворкінгу "1900" розпочато "Курс письменницької майстерності" від LITOSVITA, де відомі літератори ділитимуться теоретичним і практичним досвідом й навчатимуть молодь. У програмі курсу — 50 годин лекційних та практичних занять (експерти порадять, як створити цікавий сюжет, допоможуть засвоїти особливості літературної мови, виробити власний авторський стиль, уникнути типових помилок), художній аналіз текстів, консультації лекторів, неформальні зустрічі та читання.

Автори аналітичних матеріалів ЗМІ наголошують, що для перетворення національної видавничої справи на культурну індустрію європейського зразка, формування єдиного книжкового ринку в країні, забезпечення, зокрема й за допомогою книги, вільного доступу громадян до всіх сфер сучасних знань та відродження культури читання, слід розпочати адміністративну "розбудову"

державних інституцій, реформування наукових установ, які перебувають у сфері впливу відповідних відомств.

Так, у ЗМІ активно поширюється інформація щодо діяльності згаданого вище Українського інституту книги — державної установи у галузі культури та мистецтв, яка належить до сфери управління Міністерства культури України. Мета та завдання УІК — забезпечувати формування та підтримку державної політики в книжковій галузі, промоція читання, стимулювання перекладацької діяльності, популяризація української літератури у світі.

Однією з актуальних тем мас-медіа є реформування ЗМІ, що відбувається згідно з відповідним законом України. За статистичними даними, нині реформовано 173 із 728 державних і комунальних засобів масової інформації. Лідерами реформування є Сумська (50% від кількості видань), Вінницька (46%), Чернігівська (46%), Тернопільська (42%) області. Повільно триває процес реформування в Київській (з 39 видань реформовано лише 1), Львівській (з 42 — 2), Полтавській (з 30 — 3) областях. У Закарпатській області жодне з 17 видань ще не реформовано.

Висновки. Проведений моніторинг вітчизняних та закордонних ЗМІ свідчить про те, що національне книговидання, внаслідок переформатування українсько-російських відносин у книжковій сфері, активно шукає шляхи та можливості виходу книжкового бізнесу на західні ринки, взаємовигідної співпраці з провідними світовими видавництвами.

Книговидання в Україні потребує підтримки з боку держави. Обмеження каналів доступу російських видань дає змогу заповнити вітчизняний книжковий ринок власним продуктом, але для цього необхідно створити сприятливі умови.

Водночас, маючи можливість поліпшити стан справ у вітчизняному виробництві книги, держава не завжди ефективно використовує наявні механізми розвитку галузі, передусім підтримку вітчизняного виробника.

Практичні рекомендації

З метою якісних зрушень у книжковій справі потрібно здійснити низку організаційних заходів, спрямованих на підтримку українських видавців, заповнити вакуум російських видань вітчизняним друкованим продуктом. Для цього насамперед потрібно:

— врегулювати на державному рівні питання подальшого розвитку книговидавничої справи в Україні;

— забезпечити належне фінансування галузі;

— зосередити зусилля на організаційних заходах із підтримки вітчизняного виробника книжкової продукції;

— обмежити доступ широкого кола споживачів до літератури антидержавного змісту.

В статье освещены проблемы национального книгоиздания, мероприятия правительства Украины, направленные на его поддержку и стимулирование, популяризацию книг и чтения.

The article covers the issues of the national bookpublishing, events of the Ukrainian government aimed at supporting, stimulating bookpublishing and popularizing books and reading.

При підготовці матеріалу використано відкриті джерела національних та зарубіжних засобів масової інформації.

Надійшла до редакції 1 червня 2018 року

УДК 002.1-029:929](477)

Анастасія Зелінська,
аспірантка Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка

Українська біографічна книга нон-фікшн у розрізі проблемного підходу

Узагальнено та проаналізовано наявні проблеми у сфері біографічної книги нон-фікшн як на українському видавничому ринку, так і в теоретичній площині видавничого наукового дискурсу.

У результаті проведеного дослідження виявлено три основні складники загальної проблематики: теоретичний, аналітичний та практичний. Така артикуляція може слугувати основою для пошуку шляхів вирішення відповідних проблем, пов'язаних із біографічними виданнями та нон-фікшн книгами загалом.

Ключові слова: *біографічна книга, книга нон-фікшн, проблематика нон-фікшн.*

Постановка проблеми. Біографічну книгу нон-фікшн в теорії видавничої справи та редагування досліджено недостатньо. У попередніх розвідках авторка здійснила спробу термінологізації поняття "нон-фікшн", запропонувала фасетну класифікацію книги нон-фікшн, на приступному матеріалі проаналізувала статистичні показники за 2005—2013 рр. Водночас щоразу відкривалися нові аспекти цього явища, а з ними й іманентні проблеми видань такого типу. Їх зафіксовано, однак не узагальнено та ґрунтовно не проаналізовано.

© Зелінська А., 2018